

K E N D E L S E

Afsagt 6. december 2021

(Højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen)

i

Faglig voldgiftssag nr. FV 2021-317

DM

for

A

(advokat Frederik Brocks)

mod

Medarbejder- og Kompetencestyrelsen

for

Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler

(advokat Marianne Lage)

1. Uoverensstemmelsen

Sagen angår, om Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler har været berettiget til at bortvise A fra hendes stilling som bl.a. postdoc på akademiet. Bortvisningen skyldes et forløb den 23. oktober 2020, hvor en gipsbuste af Frederik den 5., der i 1754 grundlagde Kunstakademiet, blev fjernet fra akademiets Festsal på Charlottenborg og skubbet i Københavns Havn.

Hvis bortvisningen ikke har været berettiget, angår sagen endvidere opgørelsen af As krav på erstatning og godtgørelse.

2. Påstande

Klager, DM for A, har påstået, at indklagede, Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler, skal betale 400.484,50 kr. til A med tillæg af sædvanlig procesrente af 38.302,20 kr. fra den 31. december 2020, af 53.971,30 kr. fra den 31. januar 2021, af 53.971,30 kr. fra den 28. februar 2021 og af 254.239,70 kr. fra indgivelse af klageskrift, til betaling sker.

Indklagede, Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler, har påstået frifindelse, subsidiært mod betaling af et mindre beløb.

3. Sagens behandling ved faglig voldgift

Sagen blev mundtligt forhandlet den 25. og 26. november 2021 med højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen som opmand.

Sidedommere for klageren var Julie Krag-Juel-Vind-Frijs, DM, og Lise Ryberg Hoffmann, DM.

Sidedommere for indklagede var Camilla Lindqvist, Medarbejder- og Kompetencestyrelsen, og Carl Erik Johansen, Medarbejder- og Kompetencestyrelsen.

Forhandlingen fandt sted i Medarbejder- og Kompetencestyrelsen.

Der blev afgivet forklaring af A, B, C, D og E.

Der var efter votering ikke flertal for et resultat blandt sidedommerne. Afgørelsen skal derfor træffes af opmanden.

4. Sagsfremstilling

4.1. As ansættelse på Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler

A er uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler (herafter Billedkunstskolerne) i 2008 og har en Master of Arts fra University of London i 2007. Hun er ph.d. fra Københavns Universitet, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, i 2015.

A har siden 2016 været ansat som postdoc på Billedkunstskolerne. I den forbindelse søgte hun i 2019 en bevilling fra X Fonden under projekttitlen "W".

I ansøgningen anføres bl.a.:

"The aim of Entangled Archives is to form a "poetics" that is both an artistic practice and a conceptual framework to approach the entanglement of archives shaped by colonialism.

...

The research project will be developed through practice-led endeavors that will challenge and push the conceptual framework through a two-fold research question: First, how to understand the colonial archives as both a technology for entangling and dis-entangling communities of practices? Second, how to create a physical and digital platform for an entangled counter-archive, for sharing of practices, voices and sensibilities that have been cut off?

...

Entangled Archives wishes to contribute to the existing field by formulation a comprehensive translocational "poetics of repair" - that is both a praxis and a conceptual framework for a relationality and sensibility of reparative interventions in the colonial archives.

...

To formulate this reparative poetics, I will continue to develop and experiment with a hand tailored, art-based research method that combines archival research, reenactments and rematerialisations of archival material by setting up art-based research laboratories with leading researchers and artists in Accra, Ghana, The Free Gut, Frederiksted, USVI, Nuuk, Greenland and Copenhagen, Denmark.

...

Final Event: Min(d)ing Charlottenborg will invite the network and collaborations to Denmark to reinsert and occupy a space for critical reflection and intervention on Denmark's colonial past and present and to actively engage with the site-specific context of Charlottenborg Castle (The Royal Danish Academy of Fine Arts). Built in the 1670s by U. F. Gyldenløve, whose ship FRIEDRICH was the first to transport enslaved Africans from Ghana to USVI (Lunn 2016), Charlottenborg rests on a constituting violence (Hartman 2008) and stands as a "material witness" (Schuppli 2016) to the transatlantic enslavement trade - a history that we rarely reflect upon as practitioners and educators at Charlottenborg. By bringing the three research laboratories together in a major closing event at Charlottenborg the aim is to reinstitute the knowledges developed and reoccupy the space with performative interventions in collaborations with students."

X Fonden imødekom As ansøgning, og som følge heraf ansatte Billedkunstscolerne hende med virkning fra 1. maj 2019 på ny som postdoc. Det fremgår af ansættelsesbrevet, at ansættelsen skete i henhold til den til enhver tid gældende overenskomst mellem Finansministeriet og Akademikerorganisationerne for akademikere i staten.

Samtidig tiltrådte A en stilling som fungerende leder af Laboratoriet for Kunstens Forskning på Billedkunstscolerne.

Den 1. maj 2020 blev begge stillinger forlænget.

4.2. Strategier og opgavebeskrivelser mv.

Af Billedkunstscolernes Strategi for 2019-2022 fremgår bl.a.:

"Kunstakademiet ønsker i den kommende strategiperiode at rette Kunstakademiets og Kunsthallens fokus yderligere mod samfundet (i både dansk (inkl. grønlandsk og færøsk) og international/global kontekst).

...

3.2 Diversitet og kompleksitet

Kunstakademiet ønsker i strategiperioden 2019-22 at øge opmærksomheden på diversitet inden for repræsentationen af regioner, befolkningsgrupper, køn, race, sprog og arter, sidstnævnte i bredeste forstand - både i kunstnerisk praksis, undervisning og forskning. At støtte diversitet, heterogenitet og dermed kompleksitet kan øge og variere studerende og ansattes viden om og opmærksomhed på regional og global politisk udvikling. Diversitet i både kunstnerisk praksis, undervisning og forskning øger kompleksiteten i forståelsen for de strukturer og metoder, der danner baggrund for en nuanceret indsigt i kulturer, sprog, køn, racer og disses skæringspunkter.

Diversitet og kompleksitet er relevant på et interpersonelt niveau såvel som i relation til den kunstneriske og æstetiske praksis, undervisning og forskning.

...

4.3. Kunstakademiets kultur

...

Der skal eksistere et åbent, skabende miljø, hvor arbejdet med kunst, forskning og formidling kan udfolde sig frit og med frihed til eksperiment, nyskabelse og originalitet.

...

5.3 Laboratoriet for kunstens forskning

Laboratoriet understøtter de studerendes selvstændige kunstneriske udvikling på både BFA- og MFA-niveau med metodiske og teoretiske begrebsrammer, samt forskning på ph.d.-niveau. Laboratoriet formidler viden inden for kunsthistorie og giver studerende mulighed for at arbejde med teori, skrift/sprog og kunstens forskning som en del af deres uddannelse - se uddannelses- og forskningsmodellen.

Laboratoriet udforsker relationen mellem kunstens forskning, kunstteori, kunsthistorie og kunstnerisk praksis. Disse vidensområder belyses i synergi med relaterede områder som filosofi, psykologi, socialvidenskaber, antropologi og naturvidenskaberne. Forskning og undervisning er tæt sammenknyttede gennem forskningsbaseret undervisning, hvor lektorernes, de ph.d.-studerendes og ansattes forskningsprojekter danner grundlag for undervisningens struktur og undersøgelsesfelt, og hvor de studerende indgår i udviklingen af forskningen. I fremtiden er visionen, at denne sammenknytning skal ske med en større og formaliseret berøringsflade på tværs af akademiet, eksempelvis gennem at udvikle tværdisciplinære undervisningsforløb. Det er en prioritering for arbejdet i perioden at sikre transparens og sammenhæng mellem laboratoriets forskning og resten af Kunstakademiet.

Mål:

- Udvikling af tre forskningsbaserede undervisningsforløb til tredje år på BFA-uddannelsen og til MFA-uddannelsen*
- Udvikling af teoriforløb til MFA-uddannelsen"*

I en opgavebeskrivelse pr. 1. april 2020 for funktionen som leder af Laboratoriet for Kunstens Forskning anføres bl.a.:

"Opgaver

Den fungerende laboratorieleder varetager bl.a. følgende opgaver:

Med reference til Rektor varetager laboratorielederen ledelsen af laboratoriet, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Laboratorielederen repræsenterer laboratoriet udadtil og udtaler sig på laboratoriets vegne.

- Daglig ledelse af laboratoriets virksomhed, herunder ansvar for laboratoriets budget, godkendelse af timesedler, godkendelse af honorar til eksterne undervisere, gennemførelse af laboratiemøder, deltagelse i ledelsesmøder mv.*
- Koordination af den strategiske udvikling af laboratoriet - herunder internationalt netværk*

- *Personaleledelsesansvar for ph.d.-studerende og postdocs ansat ved Kunstakademiets Billedkunstskoler*
- *Ansvar for samarbejdet med universiteterne om ph.d.-studerende, herunder for indgåelse af samarbejdsaftaler (efter aftale med rektor) og godkendelse af løbende ph.d.-evalueringer*
- *Ansvar for inkorporering af de ph.d.-studerendes arbejdsforpligtelse i laboratoriets undervisningsaktiviteter, Open Practice kurser mv.*
- *Ansvar for koordinering og tilrettelæggelse af ph.d. workshops*
- *Ansvar for afholdelse af årlige introduktion til ansøgning af ph.d. workshops, samt vejledning til KUV- og ph.d.-ansøgere.*
- *Ansvar for Research Days (tredje weekend i november)*
- *Ansvar for tilrettelæggelse og gennemførelse af MF A-essayforløbet, herunder undervisning og vejledning i MF A-essay koordinering af MF A-essayvejledere, koordinering af evaluering af essays, herunder udvælgelse af censorer.*
- *Bidrag til revision af studieordning for laboratoriets undervisning 5 ECTS (per årgang) (bl.a. med henblik på inkorporering af Minor'en i MFA)*
- *Ansvar for tilrettelæggelse af den overordnede undervisningsplan for Minor'en og i samarbejde med studieadministrationen for at gennemføre skolevalg (Open Practice forløb), semesterplan, annoncering på Info*
- *Repræsentant i uddannelsesledelse og forsknings- og KUV udvalg*
- *Varetagelse af laboratoriets strategiske interesser i forbindelse med konkrete ansøgninger om bevillinger fra Novo Nordisk Fonden, Danmarks Frie Forskningsfond m.fl., samt bidrag til indhold*
- *Deltagelse i genopbygning af forlaget, indtræder i redaktion i samarbejde med Rektor, mfl.*
- *Repræsentant i KUR-samarbejdet for Entrepreneurskab.*
- *Repræsentant i styregruppen for PURE, en portal for forskning og udgivelser."*

I Adfærdsregler for ansatte ved Kunstakademiets Billedkunstskoler af 13. maj 2020 anføres bl.a.:

"Kunstakademiets kultur

Kunstakademiets kultur bygger på den frie udveksling af meninger og holdninger i respektfuld omgang mellem studerende indbyrdes og mellem kolleger indbyrdes. Kunstakademiet bygger på værdier som åbenhed, demokrati, transparens, saglighed og integritet.

Det er et fælles ansvar for ledelsen og medarbejderne at give medarbejdere og studerende en kompetent, ordentlig og hensynsfuld behandling med udgangspunkt i disse værdier.

Der eksisterer imidlertid en asymmetrisk magterelation mellem ansatte og studerende. Ansatte skal derfor til stadighed være bevidste om, at de er del af en hierarkisk struktur, hvor de har et særligt ansvar over for de studerende, og de skal til enhver tid være opmærksomme både på deres adfærd og sprogbrug over for studerende."

4.3. Forløbet fra den 22. oktober – 12. november 2020

Den 23. oktober 2020 var A inviteret til at holde et foredrag i Kunstakademiets Festsal.

I programmet for arrangementet anføres bl.a.:

"PROGRAM

Kl. 13 X, X & X

Kl. 13.15–14.00 X

Pause

Kl. 14.15–15.00 X

Kl. 15.00–15.45 X

Hvordan kan vi forstå de billeder af verden vi skaber som kunstnere – hvad betyder de og hvad gør de? Hvordan kan vi forstå den rolle billeder spiller i forhold til givne magtstrukturer og historiske udviklinger? Hvordan væver kulturelle strømninger og politiske bevægelser sig ind i akademiets sociale stof? Hvilke betydninger ligger i de rum og bygninger, der udgør Kunstakademiet, hvilken arv og tradition er stedet bygget på og hvad betyder det for måden vi bruger det i dag? Hvordan kan vi forstå forbindelserne mellem billedproduktion, identitetspolitik og faglig udvikling? Hvordan påvirker de os som mennesker og hvilken indflydelse har de på vores faglige og sociale samvær, på måden vi interagerer og de rum vi skaber sammen? Hvordan kan vi i fællesskab skabe et godt studiemiljø, hvor vi kan udvikle os fagligt i dialog med hinanden?

Vi befinder os i en brydningstid, hvor etablerede magtforhold, perspektiver og historier udfordres og nye stemmer tager plads. Kapitalismens destruktion af planetens livgivende systemer, den vestlige verdens dominans og koloniale arv såvel som racistiske, heteronormative og andre ulighedsskabende strukturer konfronteres af krav om forandring. Det påvirker også uddannelsen som billedkunstner, der består i at udvikle en billedkunstnerisk praksis i kritisk dialog med verden og dens konflikter. Seminaret rejser spørgsmålet om hvad det vil sige at uddanne sig til billedkunstner på det Kgl. Danske Kunstakademi i dag, og er et af flere initiativer rettet mod at skabe rum for en samtale om dette.

Arrangementet finder sted i Festsalen og er obligatorisk undervisning for alle studerende på BFA-uddannelsen.

Oplægsholdere:

A er billedkunstner uddannet fra Kunstakademiet i 2008, hun har en MA i Contemporary art Theory fra Goldsmiths, 2007, og en PhD fra Københavns Universitet 2015. A er leder af Laboratoriet for Kunstens Forskning, ved Kunstakademiet hvor hun også er post-doc. Hendes postdoc projekt X undersøger kunstakademiets koloniale fortid og efterdønningerne heraf i samtiden. Omdrejningspunktet for As kunstneriske praksis og forskning er at udvikle begreber og metoder for den "reparative critical practice" - som hun lagde grundarbejdet for i sin phd-projekt X.

Dagen inden arrangementet – den 22. oktober 2020 – sendte A en mail til en række studerende på Billedkunstskolerne. Her anføres bl.a.:

"Thank you all for your valuable contributions to the workshop this week with FCNN.

This is to let you know that I will be giving the same presentation that I gave the first day of class this coming friday at 3pm in Festsalen, so for those who haven't seen it yet you are most welcome. But also I would like to invite you all to do an intervention in the presentation either before, during or after ... Based on some of the conversations we had. It could be to remove the statue of Frederik the V from festsalen, make tea or essence from sage, make posters, or you could interrupt me during the presentation, or we could read part of the text or other texts out collectively ... you are very welcome to send ideas or if you want we could meet up before."

I begyndelsen af november 2020 var der i medierne oplysninger om, at anonyme billedkunstnere skulle have fjernet en buste af Frederik den 5. fra Kunstakademiets Festsal på Charlottenborg og smidt den i havnen. Herved skulle busten være blevet ødelagt.

Den 6. november 2020 meddelte en gruppe, der betegnede sig "Anonyme Billedkunstnere", på hjemmesiden idoart.dk, at gruppen havde sænket busten i vandet. Bl.a. anførtes følgende:

"Ved at synke Frederik V i kanalen ønsker vi at italesætte de måder, hvorpå kolonitiden er usynliggjort, men stadig har direkte konsekvenser for minoritetsgjorte mennesker inde og uden for kunstakademiet."

Den 12. november 2020 udsendte Akademiraadet på Kunstakademiet en udtalelse om sagen. Her anføres bl.a.:

"Det er med meget stor alvor, at Akademiraadet kan konstatere, at en buste af Akademiets grundlægger Frederik V er blevet stjålet fra Charlottenborgs Festsal og derefter ødelagt."

Akademiraadet er statens rådgiver i billedkunstneriske og arkitektoniske spørgsmål, og normalt udtaler vi os kun om spørgsmål, der har principiel betydning for de kunstarter, vi er valgt til at fremme.

Vi er således primært et rådgivende organ, men Akademiraadet forvalter også en kunstsamling, som busten var en del af, og som ansvarlige for den er vores stilling selvfølgelig klar: Der er tale om tyveri fra en offentlig kunstsamling, svarende til tyveri fra et museum, og derfor har vi naturligvis meldt sagen til politiet, som nu er i gang med efterforskningen.

Vi har i Akademiraadet modtaget en mail fra "De Anonyme Billedkunstnere", som vi må antage er de samme anonyme billedkunstnere, som har stjålet og destrueret busten. Da der i den henvendelse, vi har modtaget, argumenteres for handlingen som en kunstnerisk aktion, og da Akademiraadet var ejer af det værk, der er blevet stjålet og destrueret, finder vi det nødvendigt at uddybe vores holdning:

Kunstsamlingen består af overvejende dansk kunst fra 1700- og 1800-tallet. Både arbejder af berømte, og i dag knap så kendte kunstnere, som alle har været med til at præge dansk kunsthistorie. Som helhed repræsenterer denne kunstsamling et, for dansk kultur, helt centralt fælles kunstnerisk reservoir af historisk viden om skiftende tiders kunstneriske udtryk og betydninger. Som det er tilfældet med alle væsentlige historiske kunstsamlinger, består også denne samling af værker skabt i en særlig historisk og samfundsmæssig tid og sammenhæng, som de enkelte værker udspringer af og samtidig også er billeder på.

Samfundsmæssige og kunstneriske ideer, udtryk og idealer ændrer sig over tid og det er derfor af basal betydning, at vi som samfund har adgang til et fælles arkiv af erfaringer, billeder og

forestillinger, som knytter sig til vores fælles historie. Kunsten er med andre ord udtryk for en kollektiv bevidsthed, som vi som individer og samfund til stadighed kan vende tilbage til, reflektere over og – på godt og ondt - tage ved lære af. Samlingens værker bliver da også løbende udlånt til inden- og udenlandske udstillinger og omtalt eller reproduceret i bøger og kataloger.

Salys buste af Frederik V var en del af Akademiets kunstsamling og et kondenseret udtryk for de kunstneriske idealer og den samfundsmæssige kontekst den var skabt i. Busten er ikke skabt for at hylde racisme og slavehandel. Den er skabt i en kontekst, hvor det var normalt, at kongen var enevældig og at slavehandel fandtes. Det er ikke en normalitet vi finder acceptabel i dag, og det er uhyre væsentligt, at vi ikke bagatelliserer de overgreb, der fandt sted dengang. Men det er også vigtigt, at vi ikke pålægger fortiden vor tids normer. Saly skabte ikke sin kunst for at provokere, han skabte den inden for de rammer, der var for kunsten, da han levede. Det betød blandt andet, at man som kunstner var bundet til magten. Opgaverne lå hos kongerne og kirken. Der var ikke andre muligheder. I den kontekst var han en væsentlig kunstner, rytterstatuen på Amalienborg er bredt anerkendt som en af de ti bedste i verden.

Når "De Anonyme Billedkunstnere" forsøger at retfærdiggøre ødelæggelsen af Salys buste ved at hævde, at intentionen var at "lære af fortiden for at ændre fremtiden", er Akademiraadet af den modsatte holdning: Rådet er overbevist om, at hvis vi forsøger at slette fortiden, ved f.eks. at destruere dens kunst, får vi kun sværere ved at forstå den og dermed også at tage ved lære af den.

"Hvad er en symbolsk ødelæggelse af en gipsbuste mod Danmarks ødelæggende historiske handlinger som kolonimagt?" skriver "De Anonyme Billedkunstnere" i deres mail til os. Men ødelæggelsen af busten er jo desværre ikke symbolsk, den er helt reel, og den bliver ikke mindre reel af at betragte handlingerne som en kunstnerisk aktion.

Det er en farlig politisk holdning at betragte en hvilken som helst given handling som retfærdiggjort af et større onde, en holdning, som Akademiraadet tager stærkt afstand fra. Det kan ikke ændres ved at hævde, at handlingen er kunst.

Derfor mener Akademiraadet, at ødelæggelsen af Frederik V-busten - stik imod den erklærede hensigt - er kontraproduktiv i forhold til at skabe grobund for en konstruktiv offentlig diskussion af vores fortid som kolonimagt, og af nutidens væsentlige identitetspolitiske problemstillinger."

I en mail ligeledes af 12. november 2020 til rektor F anførte A bl.a.:

"I kølvandet på den debat der finder sted i medierne i relation til Happeningen på kunstakademiet hvor en buste af Frederik den V blev sunket i havnen, tager jeg det fulde ansvar for happeningen.

Jeg insistere på at det er en kunst-happening, som ikke havde intentioner om at sårer folks følelser eller skabe splid internt på kunstakademiet, men at skabe debat om Danmarks koloniale fortid og kunstens rolle heri.

Jeg skriver denne email fordi jeg føler at at det er mit ansvar at informere dig, desuden har jeg i sinde at kontakte medierne for at forklarer om intentionen bag happeningen.

Jeg mener at det er i den bedste interesse for kunstakademiet, for de studerende og mine kollegaer.

Jeg har fuld forståelse for hvilke beslutninger du bliver nødt til at træffe."

4.4. Forløbet fra den 13. november – 9. december 2020

I et referat af et møde den 13. november 2020, der er udarbejdet af Billedkunstskolerne, anføres bl.a.:

"Kunstakademiets ledelse havde indkaldt til mødet i anledning af As e-mail af 12. november til rektor om happeningen på kunstakademiet, hvor en buste af Frederik den 5. blev sænket i havnen. I mailen tager A det fulde ansvar for happeningen.

Til stede på mødet var A, advokat G (bisidder), lektor H (fællestillidsmand). Fra ledelsen deltog rektor F samt administrationschef B.

A indledte mødet med at beklage situationen over for skolen, kolleger, studerende og ledelsen, og betonedede samtidigt at hun er glad for sit arbejde på kunstakademiet.

På ledelsens anmodning om en uddybning af, hvad det vil sige, at A i mailen påtager sig det fulde ansvar for happeningen, forklarede A, at der var tale om en happening, som A initierede i tilknytning til en talk for studerende på BFA-uddannelsen den 23 oktober 2020 i festsalen.

A oplyste, at hun inden den egentlige Talk havde indkaldt de studerende til et møde om mulige happenings i relation til talkens emne.

A havde personligt fremsat et forslag til happening, hvor man fjernede busten af Frederik den 5. fra festsalen og efterfølgende sænkede den i havnen.

A forklarede på mødet, at hun efterfølgende åbnede for døren til festsalen med sit kort, at hun fjernede busten, samt at hun skubbede busten i havnen

Efter gennemførelsen af denne happening forklarede A, at selv talken blev gennemført efter frokost, og at hun i talken henviste til den nu tomme plads i festsalen, hvor busten af Frederik den 5. havde stået.

A gav udtryk for at hun er ked af de utilsigtede konsekvenser, som happeningen har haft for Kunstakademiet, og at hun derfor ønsker at lægge kortene på bordet, men at hun håbede, at der kan findes en vej frem.

F sagde hertil, at hun som rektor for Kunstakademiet er nødt til at trække en "rød linje" og at hærværk fra ansattes side er uacceptabel adfærd.

G meddelte til dette, at A og han er indforståede med, at As ansættelsesforhold på Kunstakademiet ikke kan fortsætte, men at de håbede på, at A vil få muligheder for at flytte sin post.doc. til et andet sted.

Det blev aftalt, at:

- *A ikke skal komme på Kunstakademiet indtil videre*
- *A kan kontakte X Fonden med henblik på at drøfte mulighederne for at flytte hendes post.doc.*
- *A kontakter Akademirådet med hensyn til afklaring med dem om spørgsmålet om erstatning af busten, hærværkssagen etc.*
- *Kunstakademiet senest mandag har udarbejdet en høringskrivelse om de ansættelsesmæssige konsekvenser af sagen*
- *Kunstakademiet laver en meddelelse til ansatte og studerende på Kunstakademiet om, at A har påtaget sig det fulde ansvar for happeningen, og at hun derfor ikke vil være til stede på skolen indtil videre*

Umiddelbart efter mødet oplyste A telefonisk, at hun om eftermiddagen den 13. november har et interview med Politiken, som vil offentliggøre en artikel om sagen lørdag den 14. november"

I et brev ligeledes af 13. november 2020 fra Billedkunstskolerne til A anføres bl.a.:

"Partshøring vedrørende påtænkt bortvisning

Ved e-mail af 12. november 2020 til rektor for Kunstakademiets Billedkunsts skoler F har du tilkendegivet, at du tager det fulde ansvar for en happening på kunstakademiet, hvor en gipsbuste af Frederik V blev sænket i havnen. Du anfører at være af den opfattelse, at det var en kunst-happening, som ikke havde intentioner om at såre folks følelser eller skabe splid internt på kunstakademiet, men at skabe debat om Danmarks koloniale fortid og kunstens rolle heri.

Der har på denne baggrund været afholdt et møde den 13. november 2022 mellem dig og F. I mødet deltog endvidere tillidsrepræsentant H og administrationschef B samt din advokat G. På mødet oplyste du,

- at det var dig, der fik ideen til happeningen,*
- at det var dig, der skaffede adgang til busten i festsalen ved brug dit adgangskort,*
- og at det var dig, der fjernede busten fra festsalen, og*
- at det var dig, der sænkede busten i havnen.*

Referat af mødet er vedlagt. Du blev på mødet mundtligt gjort bekendt med indholdet af referatet.

Kunstakademiets Billedkunsts skoler vurderer på den baggrund, at du som ansvarlig for en kunstnerisk happening, der har omfattet fjernelse og destruktion af Akademirådets ejendom, som udlånt til Kunstakademiets Billedkunsts skoler, ikke har levet op til den ansvarlighed, saglighed og professionalisme, som må forventes af en ansat ved Billedkunsts skolerne, og Billedkunsts skolerne har derfor mistet tilliden til, at du forstår og evner at håndtere den rolle og det ansvar, som en underviser på Billedkunsts skolerne har. En særligt skærpende omstændighed er, at du som underviser og dermed som en person, der i samspillet med de studerende skal være et forbillede og vejleder, har tilskyndet til og udøvet hærværk som led i undervisningen, og at du er af den opfattelse, at du med et kunstnerisk udgangspunkt mener at kunne retfærdiggøre hærværk og ødelæggelse af andre kunstneres værker.

Det skal bemærkes, at du på baggrund af sagen kan blive mødt med et erstatningskrav.

Kunstakademiets Billedkunsts skoler påtænker derfor at bortvise dig fra din stilling som postdoc ved Billedkunsts skolerne. En bortvisning har den retsvirkning, at dit ansættelsesforhold på Billedkunsts skolerne ophører pr. 13. november 2020. Da der er tale om en bortvisning, bortfalder funktionærlovens bestemmelser om opsigelsesvarsel. Det skal bemærkes, at din løn er standset pr.

udgangen af den 13. november 2020. Du er under partshøringen fritaget for tjeneste.

Den påtænkte bortvisning sker på baggrund af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer, jf. lovbekendtgørelse nr. 81 af 3. februar 2009 med senere ændringer, som forudsat i denne lovs § 4, § 2 b, stk. 3, jf. stk. 1, og § 3, stk. 1, i samt overenskomst for akademikere i staten § 23, jf. §§ 21 og 22.

Partshøring

Inden Billedkunstskolerne træffer afgørelse om at bortvise dig, får du hermed mulighed for at gøre dig bekendt med grundlaget for Billedkunstskolernes vurdering. Du får samtidig mulighed for at komme med dine bemærkninger hertil, jf. forvaltningslovens § 19.

Dine eventuelle bemærkninger skal være Kunstakademiets Billedkunstskoler i hænde senest fredag den 27. november 2020. Hører vi ikke fra dig inden fristens udløb, træffer vi afgørelse på det foreliggende grundlag."

I mail af 25. november 2020 meddelte klageren rektor F, at A "på en række afgørende punkter ikke genkender indholdet i referatet fra mødet den 13. november 2020", og at "Kunstakademiet efterfølgende har ageret i modstrid med flere af de aftaler, der blev indgået på mødet."

Klageren bad i samme forbindelse om et møde om sagen.

Ved mail af 27. november 2020 sendte A et udkast til partshøringssvar til rektor F. Hun oplyste i den forbindelse, at hun efter et planlagt møde den 1. december 2020 ville afgive sit endelige partshøringssvar.

I samme mail vedhæftede A sine "rettelser til referatudkast fra samtalen den 13. november 2020".

Med As rettelser hedder det i det nævnte referat bl.a.:

"På ledelsens anmodning om en uddybning af, hvad det vil sige, at A i e-mailen påtager sig det fulde ansvar for happeningen, forklarede A, at der var tale om en happening, som A initierede i forbindelse med at A var inviteret til at give en "lecture-performance" for studerende og ansatte ved BFA'en den 23. oktober i festsalen. A oplyser, at hun inden den egentlige "lecture-performance" havde indbudt til et møde om mulige happenings i relation til "lecture-performancen". A havde fremsat et forslag om, som en ud af flere mulige happenings, at fjerne gipsafstøbningen af busten af Frederik V. fra Festsalen og sænke den i havnen. A forklarer, at hun efterfølgende åbnede for døren til festsalen med

sit kort, at hun fjernede busten, samt at hun skubbede busten i havnen."

Samme dag blev der på idoart.dk offentliggjort en støtteerklæring til A. Erklæringen fremstår som afsendt af mere end 950 kunstnere m.fl.

I erklæringen anføres bl.a.:

"Denne type billedlige modstandshandlinger spiller en historisk vigtig rolle i Danmark. Vi opfatter aktionen som et forsøg på at minde om kolonitiden og dens fortsatte tilstedeværelse i samfundet.

Vi kan ikke undgå at se den i sammenhæng med lignende begivenheder rundt omkring i verden efter opblomstringen af Black Lives Matter-demonstrationerne, og hvordan der eksempelvis er blevet sprøjtet med rød maling på Hans Egedestatuen i Nuuk, Grønland i juni 2020

Vi støtter de studerende på kunstakademiet og anerkender kunstakademiet som en institution, der ikke er fri af kolonitidens aftryk, hvilket bl.a. kommer til udtryk i institutionens billedpolitik, der tilgodeser monumenter af den danske enevælde under kolonitiden. Vi anerkender, at dette skaber andre, mere smertefulde og utrygge erfaringsrum for racegjorte/BIPOC/minoritets-elever, og vi kræver derfor en ændring i forbindelse med denne ulighed.

Som kunstnere og kulturformidlere ønsker vi at handle solidarisk med de studerende på kunstakademiet i den fælles dekoloniserende kamp!"

Den 30. november 2020 afgav rektor F efter anmodning fra kulturministeren en redegørelse for "hærværket på busten af Frederik V, identitetspolitiske strømninger på akademiet og den overordnede udvikling og muligheder på akademiet".

I redegørelsens pkt. 4 anføres:

"4. HÆRVÆRK PÅ BUSTEN AF FREDERIK V

Kulturministeren anmodede den 20. november 2020 om en redegørelse for "forløbet omkring hærværket på busten af Frederik V".

I begyndelse af november 2020 blev en gipsbuste af Kunstakademiets stifter, Frederik V, fjernet fra Festsalen og udsat for hærværk ved at blive kastet i Københavns Havn. Der er tale om en afstøbning formentlig fra 1950'erne, idet originalen er udført af Saly og støbt i bronze omkring 1766.

Den 3. november 2020 modtog Kunstakademiets ledelse information fra en journalist om, at busten af Frederik V ikke længere befandt sig på sin normale plads i Kunstakademiets festsal. Derefter bekræftede driftpersonalet, at busten ikke var på sin vante plads, og at de ikke kunne lokalisere den.

Den 6. november 2020 blev en videooptagelse offentliggjort til- lige med en tekst forfattet af en ukendt kreds af personer, der kalder sig Anonyme Kunstnere. Det fremgår af teksten, at grup- pen anser hærværket som en kunstnerisk happening, der har til formål at sætte fokus på Danmarks og Kunstakademiets fortid. Samme dag blev akademiets ledelse orienteret om, at dykkere fra Københavns Havn ville hente busten op fra havnebassinet, hvorfor der var medarbejdere fra akademiet til stede ved bjærg- ningen.

Den 12. november 2020 om eftermiddagen blev jeg kontaktet af en institutleder, der per mail oplyste, at hun tog det fulde ansvar for denne såkaldte happening.

Hærværket blev anmeldt til Københavns Politi af Akademirådet, der ejede busten. Politiet efterforsker - så vidt jeg har fået for- stået - sagen som groft hærværk efter straffelovens § 291, stk. 2. Københavns Politi arbejder - så vidt jeg er orienteret - på at iden- tificerer de personer, der medvirkede til hærværket.

Kulturministeren skriver i brevet af 20. november 2020: "Der må være en berettiget forventning om, at medarbejdere og stude- rende på Det Kongelige Danske Kunstakademi efterlever landets love og regler, og i øvrigt lever op til det ansvar det er at under- vise eller modtage undervisning på en uddannelsesinstitution som Kunstakademiet."

Jeg er fuldstændig enig med Kulturministeren, ligesom jeg klart har tilkendegivet, at Kunstakademiet står til rådighed for Køben- havns Politis efterforskning.

Jeg har noteret mig, at der er delte meninger både om den kunst- neriske værdi af hærværket og om Kunstakademiets reaktion på hærværket, idet (foreløbig 30.11.2020) knap 790 personer har underskrevet en erklæring til støtte for institutlederen og de stu- derende, uden at det dog nærmere er angivet, hvilke studerende der støttes eller hvorfor. Efter min mening er der ingen tvivl om, at der er tale om hærværk, hvorfor jeg har taget klar afstand fra det ved flere lejligheder og blandt i en nyhed på vores hjemme- side.

Jeg er ikke bekendt med, om studerende på Kunstakademiet medvirkede til hærværket, men jeg har internt tilkendegivet, at

deltagelsen vil blive behandlet i henhold til skolens ordensregler. Det er ikke muligt på det foreliggende grundlag at afgøre, hvilken sanktion der er passende, da det må bero på en konkret vurdering af de nærmere omstændigheder, herunder den enkeltes rolle og forhold til den institutleder, der har taget ansvaret for handlingen.”

I en mail af 2. december 2020 fra Billedkunstskolerne til klageren anføres bl.a.:

”Tak for mødet i går.

Kunstakademiets Billedkunstskoler har overvejet, om de synspunkter, der kom til udtryk på mødet, giver anledning til at trække bortvisningen tilbage.

Kunstakademiets Billedkunstskoler finder imidlertid fortsat, at grundlaget for en bortvisning er til stede.

Vi ser frem til at modtage jeres høringsvar mandag den 7. december 2020 kl. 14.00.”

Ved mail af 7. december 2020 sendte klageren As endelige partshøringsvar (dateret 6. december 2020) til rektor F.

I mailen anføres i den forbindelse bl.a.:

”Det fremgår af partshøringen, at det er Kunstakademiets opfattelse, at en eventuel afgørelse om bortvisning vil have den retsvirkning, at ansættelsesforholdet ophører pr. 13. november 2020, og at lønudbetalingen tilsvarende stopper pr. 13. november 2020. DM skal gøre opmærksom på, at det følger af almindelig forvaltningsretlig praksis, at en afgørelse om bortvisning først kan træffes i forlængelse af partshøringen, og tilsvarende at ansættelsesforholdet og lønudbetalingen først kan stoppes med virkning fra det tidspunkt, hvor der er truffet en afgørelse i sagen. Dette fremgår også tydeligt af Medarbejder- og Kompetencestyrelsens Personaleadministrative vejledning, idet der kan henvises til vejledningens kapitel 31.5.2.4., som omhandler bortvisning. Kunstakademiet bedes bekræfte, at der er enighed om dette.”

I As partshøringsvar anføres bl.a.:

”1. Sagsgangen

A ønsker at gøre indsigelse mod sagsgangen.

Torsdag d. 12. november kl. 13.09 fremsender A en e-mail til F, hvori hun påtager sig ansvaret for den kunstneriske happening. Hun understreger, at der er tale om en kunst-happening, som

ikke havde til intention at såre folks følelser eller skabe splid internt på kunstakademiet, men at skabe debat om Danmarks koloniale fortid og kunstens rolle heri.

Torsdag d. 12. november kl. 14.25 modtager A en indkaldelse via e-mail til samtale hos F samme eftermiddag kl. 17 "i anledning af nedenstående mail" (den tidligere fremsendte e-mail). A gøres opmærksom på, at hun kan medbringe en bisidder. Foruden F vil J og B deltage i samtalen. A ser først emailen kl. 16.30 og har ikke mulighed for at komme med så kort varsel, da hun er hjemme med to børn og ikke kan nå at indkalde bisidder. Det aftales, at samtalen udskydes til fredag d. 13. november kl. 08.30.

Fredag d. 13. november kl. 08.30 - 09.20 afholdes samtale mellem A og rektor F. I mødet deltager advokat G som bisidder og lektor H (fællestillidsmand). Fra ledelsen deltager administrationschef B også.

Til samtalen blev det aftalt, at A HJEMSENDES så længe sagen undersøges, og at hun ville modtage en e-mail med pressemeddelelsen om As hjemsendelse til godkendelse senest fredag d. 13. november kl. 11.30, inden denne sendes til presse og internt på Kunstakademiet. A modtager aldrig pressemeddelelsen, men i stedet modtager hun "Partshøring vedrørende påtænkt bortvisning" direkte kl. 14.45, hvori der står, at A er bortvist med øjeblikkelig virkning fra d. 13. november, samt at Kunstakademiet stopper lønnen samme dag. Bortvisningen eksekveres INDEN udløb af partshøring d. 27. november 2020.

Desuden står der i Partshøringen at "referat af mødet er vedlagt", og at A på "mødet mundtligt er gjort bekendt med indholdet af referatet". Det er groft misvisende. A blev ikke på mødet mundtligt gjort bekendt med indholdet af referatet. Desuden var referatet aldrig vedhæftet partshøringen. A modtager et referat 19. november kl. 10.48, efter at advokat K har efterspurgt referatet. Modtagelsen af referatet skete altså seks dage efter at samtalen fandt sted. Det såkaldte referat er skrevet i datid, hvilket tyder på, at det er skrevet efter at mødet fandt sted. Desuden er det fyldt med informationer, som A aldrig har ytret, og aftaler som IKKE blev indgået til samtalen. Advokat G bekræfter via e-mail d. 23. november, at han takker advokat K for det fremsendte referat, som han ikke har modtaget tidligere. Advokat G tager afstand fra, at han i referatet tages til indtægt for at være enig i, at As ansættelsesforhold ikke kan fortsætte. Det er ikke korrekt. G foreslog derimod en hjemsendelse, hvilket også var aftalen. (e-mail fra advokat G d. 23. november). Tillidsrepræsentant H oplyser telefonisk fredag den 20. november, at han ikke har modtaget

referat fra samtalen. As korrigerede version af referatet indeholdende kommentarer til referatudkastet er vedhæftet.

Desuden ønsker A at gøre indsigelse mod håndtering af aktindsigt (se e-mail fra DM d. 25. nov. 2020).

2. Sagens karakter og grundforståelsen

A ønsker at gøre indsigelse mod grundforståelsen af den kunstneriske happening, som er beskrevet i partshøringen.

Kunstakademiet tilslutter sig konkret i samtalen d. 13. november, at der er tale om en kunstnerisk happening, og at A har taget ansvar for denne kunstneriske happening.

Derimod er A dybt uenig i og finder Kunstakademiets italesættelse og beskrivelse af den kunstneriske happening uacceptabel og misvisende ... "der har omfattet fjernelse og destruktion af Akadimirådets ejendom, som udlånt til Kunstakademiets Billedkunstskoler". Derfor bør der efter As opfattelse fremgå følgende:

a. Der er tale om en kunstnerisk happening hvor en GIPSAFSTØBNING af nyere dato af busten af Frederik V. sænkes i havnen - og altså IKKE på nogen måde en happening med et originalt kunstværk eller unikt værk, som er en uvurderlig del af kulturarven.

b. Der er ikke tale om en "FJERNELSE" og "DESTRUKTION", men en rematerialisering med tilført ny energi og kunstnerisk udtryk til værket, som er tilbage i Akadimirådets beholdning.

c. Den kunstneriske happening bør anerkendes som konkret beskyttet af As kunstneriske ytringsfrihed, i henhold til artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvor kunstneriske ytringer som denne er sikret en særlig beskyttelse. Article 10: "Those who create, perform, distribute or exhibit works of art, contribute to the exchange of ideas and opinions which is essential for a democratic society." Det noteres, at også værker, der isoleret set opfattes som kontroversielle eller stødende er beskyttet af bestemmelsen. Artikel 10 er inkorporeret i dansk ret og skal respekteres af samtlige myndigheder, herunder Kunstakademiet.

d. Den principielle diskussion bør derfor omfatte PROPORTIONALITET i vurderingen af den kunstneriske happening samt dens evne til at bidrage til udvekslingen af ideer og holdninger, essentielle for et demokratisk samfund:

i. Der er tale om en gipsafstøbning, hvor en tilsvarende blev solgt på Bruun Rasmussens auktion i 2017 for 18.000 kr. Ligesom der findes andre eksemplarer.

ii. Fra 1965 og frem til 1980'erne opbevarede staten omkring 2500 gipser fra Den Kgl. Afstøbningssamling i en lade i Nordsjælland på en måde, så omkring 500 gipser gik tabt. Statens forslåede salg af Dansk Vestindisk Pakhus der i dag huser den Kgl. Afstøbningssamling til private investorer, samt den forslåede flytning igen af samlingen til ringere faciliteter i Brede Værk.

iii. Statens og kulturinstitutionernes fjernelse af kulturarv (artefakter og arkiver) fra Jomfruøerne, som stadig er opmagasineret i arkiverne og aldrig blevet tilbageleveret. (Se f.eks. Gudmund Hatts fjernelse af 20.000 artefakter fra Jomfruøerne opbevaret i magasiner på National Museet; "Freedom bell" mm. på M/S Museet for Søfart; Rigsarkivets fjernelse af arkivalier fra Jomfruøerne i 1919 (to år efter salget).

e. Anonyme Billedkunstnere og A ser den kunstneriske happening som en ENKELTSTÅENDE og AFSLUTTET begivenhed. Dermed er der intet sammenfald mellem Anonyme Billedkunstnere og en udtalelse som Berlingske Tidende fremstiller d. 10. november 2020 i avisen, hvor en "anonym studerende" efter sigende skulle have udtalt at "hærværket fortsætter". Der er altså i Berlingske tale om en ANONYM STUDERENDE og ikke ANONYME BILLEDKUNSTNERE, der ALDRIG har ytret en sådan påstand eller er enig heri.

Det skal understreges, at intentionen med den kunstneriske happening alene var kunstnerisk, og at der var tale om et spontant og enkeltstående kunstnerisk værk, der nu er helt afrundet og afsluttet. Der tages på det kraftigste afstand fra de UBEGRUNDEDE PÅSTANDE om, at As intentioner skulle have været at tilskynde til og at udøve hærværk som led i undervisningen, samt at A skulle være af den opfattelse, at hun med et kunstnerisk udgangspunkt mener at kunne retfærdiggøre hærværk og ødelæggelse af andre kunstneres værker.

3. Ansvar og rolle som ansat ved Kunstakademiet

A er DYBT UENIG i karakteristikken og vurdering af As ansvarlighed, saglighed og professionalisme, herunder som forbillede og vejleder.

Kunstakademiet skriver: "at A ikke har levet op til den ansvarlighed, saglighed og professionalisme, som må forventes af en ansat ... og har derfor mistet tilliden til, at du forstår og evner at håndtere den rolle og det ansvar, som en underviser på Billedskolerne har. En særligt skærpende omstændighed er, at du som underviser og dermed som en person, der i samspillet med de studerende skal være et forbillede og vejleder, har tilskyndet til og

udøvet hæværk som led i undervisningen, og at du er af den opfattelse, at du med et kunstnerisk udgangspunkt mener at kunne retfærdiggøre hæværk og ødelæggelse af andre kunstneres værker."

Happeningen fandt ikke sted som en del af kursusforløb, og denne fremstilling må alene hvile på, hvad journalister må have skrevet i pressen.

Anfægtelsen af As saglighed: Denne påstand må alene tilskrives L mfl.'s antydninger om, at A ikke har fakta i orden. L og Ms påstand er efterfølgende blevet efterprøvet i Politiken Historie, hvori M tilbagetrækker sine påstande (se Politiken Historie 19. november 2020).

Endvidere vender A sig på det kraftigste imod den udokumenterede formulering om, at A mener, at et kunstnerisk udgangspunkt kan retfærdiggøre hæværk og ødelæggelse af andre kunstneres værker. A HAR PÅ INTET TIDSPUNKT YTRET SIG HEROM, OG EJ HELLER ER HUN ENIG HERI.

A har med den kunstneriske happening haft til hensigt at sætte fokus på følgende punkter, hvilket falder inden for Kunstakademiets strategi 2019-22, punkt 3.2 om diversitet og kompleksitet. Desuden har hun netop taget ANSVAR for den kunstneriske happening og dens faglige relevans for samtiden, hvor følgende primære elementer kan nævnes:

a. Kunstakademiet skriver i sin strategi 2019-22, punkt 3.2 Diversitet og kompleksitet:

"Kunstakademiet ønsker i strategiperioden 2019-22 at øge opmærksomheden på diversitet inden for repræsentationen af regioner, befolkningsgrupper, køn, race, sprog og arter, sidstnævnte i bredeste forstand - både i kunstnerisk praksis, undervisning og forskning. At støtte diversitet, heterogenitet og dermed kompleksitet kan øge og variere studerende og ansattes viden om og opmærksomhed på regional og global politisk udvikling. Diversitet i både kunstnerisk praksis, undervisning og forskning øger kompleksiteten i forståelsen for de strukturer og metoder, der danner baggrund for en nuanceret indsigt i kulturer, sprog, køn, racer og disses skæringspunkter. Diversitet og kompleksitet er relevant på et interpersonelt niveau såvel som i relation til den kunstneriske og æstetiske praksis, undervisning og forskning." (Strategi 2019-2022 s.5-6)

Den kunstneriske happening havde netop til formål at sætte fokus på diversitet og kompleksitet, og hvordan kunstnerisk praksis

kan være med til at skabe indsigt og opmærksomhed på vigtige temaer i samfundet og internationalt.

b. At øge forståelsen og bevidstheden om Kunstakademiets og kulturinstitutioners historiske forbindelse til kolonitiden.

c. At synliggøre strukturelle undertrykkelsesformer for minoritetsgjorte i samfundet, herunder også på Kunstakademiet.

d. At udvikle en kunstforståelse og -praksis, der forholder sig til og bruger historien som materiale i dialog med omverdenen, og som arbejder aktivt for at italesætte diskrimination og undertrykkelse.

4. Bortvisning vs. hjemsendelse

A henholder sig til, at der på mødet d. 13. november 2020 aftales hjemsendelse. Som det fremgår klart ovenfor, anerkender A IKKE grundlaget for den påtænkte bortvisning. Derfor fremstår det som om Kunstakademiet har skrevet partshøringen på et uoplyst grundlag om den kunstneriske happenings karakter og grundforståelse. Desuden bør Kunstakademiet trække enhver påstand om hærværk og tyveri samt andre misinformationer om happeningen tilbage.

Den situation, som Kunstakademiet og A er kommet i, kunne være løst på anden vis og på en meget mindre indgribende måde end ved en bortvisning. Kunstakademiet har valgt at gå frem med den allerhårdeste sanktion, der findes, og det har hverken været nødvendigt eller berettiget i denne her situation."

Der er enighed om, at den "korrigerede version af referatet indeholdende kommentarer til referatudkastet", der omtales i pkt. 1 i partshøringssvaret, er den samme som den, der er vedhæftet As mail af 27. november 2020 til rektor F.

Ved brev af 9. december 2020 fastholdt Billedkunstkolerne bortvisningen af A. I brevet anføres bl.a.:

"Kunstakademiets Billedkunstkoler skal herved meddele dig, at beslutningen om bortvisning fastholdes, og at dit ansættelsesforhold på billedkunstkolerne derfor ophørte med udgangen af 13. november 2020.

Baggrund

Kunstakademiets Billedkunstkoler har den 13. november 2020 partshørt dig over en påtænkt bortvisning af dig. Bortvisningen var begrundet i grov misligholdelse af dit ansættelsesforhold som postdoc på Kunstakademiets Billedkunstkoler, idet du har taget det fulde ansvar for en happening på Kunstakademiets Billedkunstkoler, hvor en gipsbuste af Frederik V blev sænket i havnen.

Der henvises til partshøringsbrevet for de nærmere omstændigheder for bortvisningen.

Du havde frist den 27. november 2020 til at afgive dine eventuelle bemærkninger til den påtænkte bortvisning. Høringsfristen blev efterfølgende forlænget til den 7. december 2020 kl. 14.00. Der blev den 1. december 2020 afholdt møde mellem dig, Dansk Magisterforening og din bisidder, advokat G.

Du har den 7. december 2020 afgivet bemærkninger i sagen.

Dine bemærkninger vedrører følgende:

- 1. Sagsgangen*
- 2. Sagens karakter og grundforståelsen*
- 3. Ansvar og rolle som ansat ved Kunstakademiet*
- 4. Bortvisning - hjemsendelse*

Ad 1. Sagsgangen

...

Kunstakademiets Billedkunstskoler anerkender, at det på møde den 13. november 2020 blev aftalt, at du ville blive informeret om Kunstakademiets pressemeddelelse om din hjemsendelse, inden den blev sendt til presse og internt på Kunstakademiet.

Kunstakademiet beklager, at du ikke modtog et udkast til pressemeddelelse før udsendelse. Kunstakademiet skal samtidig bemærke, at du på mødet den 13. november 2020 tilkendegav, at du havde i sinde at give et interview til Politiken straks efter mødet. Det viste sig, at dette interview ville blive offentliggjort online samme dag, hvilket ændrede de tidsmæssige forudsætninger for Kunstakademiets udsendelse af en pressemeddelelse.

Kunstakademiets Billedkunstskoler skal endvidere beklage, at du ikke modtog et udkast til referat af mødet den 13. november 2020 sammen med partshøringsbrevet. Kunstakademiet skal dog samtidig henvise til, at høringsfristen blev forlænget mere end svarende til den senere fremsendelse.

Kunstakademiet skal fastholde, at der ved mødets afslutning skete en mundtlig opsummering af hovedpunkterne i mødet, således som de kom til udtryk i udkastet til referat af s.d.

Kunstakademiet tager til efterretning, at advokat G tager afstand fra, at han i referatet tages til indtægt for at være enig i, at dit ansættelsesforhold ikke kan fortsætte.

Kunstakademiets Billedkunstskoler fastholder, at bortvisningen og dermed bortfald af løn har virkning fra den dag, bortvisningen sker, dersom bortvisningen fastholdes efter en partshøring.

Din indsigelse mod håndtering af aktindsigt, jf. e-mail fra DM af 25. november 2020, vil blive besvaret særskilt.

Ad 2. Sagens karakter og grundforståelsen

...

Kunstakademiets Billedkunstskoler tager til efterretning, at det er din opfattelse, at handlingerne i forhold til gipsbusten af Frederik V var en kunstnerisk happening. Kunstakademiet fastholder imidlertid, at handlingerne indebar en fjernelse og destruktion af Akademirådets ejendom, som var udlånt til Kunstakademiet.

Kunstakademiet forholder sig derved alene til de konkrete handlinger og resultatet heraf. Kunstakademiet har således ikke taget stilling til, hvorvidt den kunstneriske ytringsfrihed, der er beskyttet ved Menneskeretskonventionen, kan påberåbes i forhold til den konkrete ødelæggelse af busten.

Kunstakademiet vil ikke afvise, at din intention ikke har været at tilskynde til og at udøve hærværk som led i undervisningen, men konstaterer imidlertid samtidig, at dette var et resultat, som havde kunnet forudses.

Det er Kunstakademiets opfattelse, at fjernelse og destruktion af busten fandt sted i tilknytning til, evt. forud for, et BFA seminar for studerende. Kunstakademiet må derfor fastholde, at handlingerne skete som led i den undervisning, som du varetog som led i din ansættelse på Kunstakademiets Billedkunstskoler.

Du oplyste på møde den 13. november 2020, at du inden seminaret den 23. oktober 2020 havde indbudt til et møde og fremsat et forslag om, som en ud af flere mulige happenings, at fjerne gipsafstøbningen af busten af Frederik V fra festsalen og sænke den i havnen.

Kunstakademiets må derfor afvise, at fjernelse af busten var udtryk for en spontan handling.

Ad 3. Ansvar og rolle som ansat ved Kunstakademiet

...

Som nævnt finder Kunstakademiet, at fjernelsen og destruktionen af busten af Frederik V skete som led i den undervisning, som du varetog som led i din ansættelse på Kunstakademiets Billedkunstskoler.

Kunstakademiets vurdering af, at du ikke har levet op til den ansvarlighed, saglighed og professionalisme, som må forventes af en ansat, relaterer sig derfor til din rolle og dit ansvar som underviser og ansat.

For så vidt angår dine bemærkninger om, at happeningen ikke fandt sted som en del af kursusforløb, henvises til Kunstakademiets bemærkninger ovenfor under pkt. 2.

Ad 4. Bortvisning – hjemsendelse

...

Kunstakademiets Billedkunstskoler fastholder, at der var enighed på mødet den 13. november 2020 om, at du skulle hjemsendes. Kunstakademiets afviser, at der var tale om, at sagen skulle undersøges nærmere, idet du havde påtaget dig det fulde ansvar for handlingen, hvorved busten blev sænket i havnen, og sagens fakta i øvrigt forelå belyste. Kunstakademiet tilkendegav på mødet, at der senest mandag den 16. november 2020 ville være udarbejdet en høringsskrivelse om de ansættelsesmæssige konsekvenser af sagen.

Afgørelse

Sammenfattende giver bemærkningerne i høringssvaret ikke Kunstakademiets Billedkunstskoler anledning til at ændre opfattelse i sagen. Bortvisningen fastholdes derfor.

Bortvisningen sker som nævnt i partshøringsbrevet på baggrund af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer, jf. lovbekendtgørelse nr. 81 af 3. februar 2009 med senere ændringer, som forudsat i denne lovs § 4, § 2 b, stk. 3, jf. stk. 1, og § 3, stk. 1, i samt overenskomst for akademikere i staten § 23, jf. §§ 21 og 22.

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Kulturministeriet.

Fratræden

Du blev ansat som postdoc den 1. maj 2019 på den gældende overenskomst. Da der er tale om en bortvisning, bortfalder funktionærlovens bestemmelser om opsigelsesvarsel, og din løn og dit ansættelsesforhold er derfor ophørt pr. 13. november 2020."

4.5. Det efterfølgende forløb

Sagen har den 19. januar 2021 været forhandlet mellem parterne.

Det fremgår af et referat af mødet, at der ikke kunne opnås enighed, og at DM forbeholdt sig ret til at videreføre sagen ved faglig voldgift.

4.6. Særligt om busten af Frederik den 5.

I registranten over Kunstakademiets Kunstsamling fremgår bl.a.:

”Inv.nr. KS 420

Jacques-François-Joseph Saly

Portræt af Frederik V (1723-1766).

Datering: afstøbningens dato ukendt [originalmodel 1754]

Buste. Gips, afstøbning

H. 98,5 cm

...

Proveniens: Ukendt

Opholdssted: C201: Festsalen (2007)”

Parterne er enige om, at det er denne buste, sagen angår, og at der er tale om en gipskopi af en bronzebuste, som Jacques-François-Joseph Saly i sin tid udarbejdede til brug for opførelse af rytterstatuen af Frederik den 5. på Amalienborg Slotsplads.

Der er endvidere enighed om, at der findes andre kopier af den pågældende buste, og det er oplyst, at en kopi af busten i 2017 blev solgt for 18.000 kr. på Bruun-Rasmussens Auktioner.

Det fremgår af § 2 i Regler for Kunstakademiets institutioners varetagelse af Kunstakademiets Samling og Charlottenborg Slot, at Kulturministeriet i 2001 har overdraget ejerskabet til og ansvaret for Kunstakademiets Kunstsamling til Akademiraadet.

4.7. Andre oplysninger

I udstillingsguiden for ”Afgang 2021 MFA Degree Show” anføres bl.a.:

”Lad os komme med et forslag: At rekontekstualisere og redistribuere den re-materialiserede buste af Frederik 5. inden for det samtidige sociale og offentlige forestillingsrum.

Sænkningen af gipsafstøbningen har sendt bølger gennem den offentlige debat i Danmark. Vi vil tage samtalen op, hvor busten strandede. Den danske stat baserer sig blandt andet på udnyttelse, den er en del af den vestlige kolonihistorie og Danmark er ikke den ”gode” undtagelse. Det Kongelige Danske Kunstakademi og Charlottenborg er en del af denne arv.

Den Re-materialiserede Buste bærer den kompleksitet og alle de fejl, som dens oprindelige uberørte facade skjulte. Gennem eksponeringen af busten som råmateriale bliver grovheden, de sårbare punkter og processen med dens fremstilling synlig. Dette åbner for en ny brug og forståelse af magtsymboler. Som et symbol kunne den re-materialiserede buste betragtes som et åbent sted for intervention forhandling og re-aktualisering. I stedet for at være de forstokkede traditioners spøgelse eller et objekt til indifferent kontemplation, ser vi den re-materialiserede buste som en mulighed for at anerkende og tage ved lære af de sår og revner, af den konflikt og uretfærdighed, som kolonialismen forårsager.

I løbet af Afgang 2021 vil du kunne købe krus, nøgleringe, muleposer og postkort med billedet af den re-materialiserede buste i Kunsthall Charlottenborgs boghandel. Ethvert overskud går til kunstnerisk arbejde, der engagerer sig i erindringskultur og fremmer dekolonial anerkendelse og handling. Projekter af kunststuderende vil blive vægtet.

Som en del af værket organiserer vi en række talks, der kan udfolde og understøtte relevant kritik: Den Hvide Skulptur, De Foldede Lag og Den Tomme Sokkel.

School of Re-Membering er et netværk i flux bestående af X, Aftenskole (X og X), og flere."

5. Overenskomstgrundlaget

Overenskomst for akademikere i staten (2019) indeholder i §§ 20-23 bl.a. disse bestemmelser:

"§ 20. Opsigelsesvarsler mv. (fælles regelsæt)

For funktionærer og månedslønnede ikke-funktionærer gælder funktionærlovens regler om varsling af opsigelse og om fratrædelsesgodtgørelse.

...

§ 21. Forhandlingsprocedure ved afskedigelse (fælles regelsæt)

Klager over påståede urimelige afskedigelser behandles efter reglerne i stk. 2-5.

Sager om bortvisning behandles efter reglerne i § 23.

...

§ 22. Indbringelse for faglig voldgift

En sags behandling ved faglig voldgift sker efter stk. 2-11. Sager om bortvisning behandles efter reglerne i § 23.

Stk. 2. Hvis der ikke kan opnås enighed ved forhandlingen efter § 21, stk. 4, kan organisationen kræve, at sagen behandles ved faglig voldgift.

Stk. 3. Sagen indbringes for faglig voldgift ved, at organisationen afgiver klageskrift senest 8 uger efter forhandlingen.

Stk. 4. Voldgiftsrettens sammensætning og nedsættelse følger de i lov om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter fastsatte bestemmelser.

...

§ 23. Bortvisning

Hvis den bortviste har været uafbrudt beskæftiget hos ansættelsesmyndigheden i mere end 3 måneder, giver ansættelsesmyndigheden samtidig skriftlig meddelelse om bortvisningen til organisationen. Organisationens kan inden for en frist af 14 dage (for månedslønnede 1 måned) kræve, at berettigelsen af bortvisningen forhandles mellem overenskomstens parter.

Stk. 2. Bliver overenskomstens parter ikke enige ved forhandlingen, kan organisationen kræve bortvisningens berettigelse behandlet ved faglig voldgift. Bestemmelserne i § 22, stk. 2-8, gælder også ved bortvisning.

Stk. 3. Voldgiftsretten afsiger en begrundet kendelse. Finder voldgiftsretten, at bortvisningen ikke er begrundet i den ansattes forhold, kan retten pålægge ansættelsesmyndigheden at afbøde virkningerne af bortvisningen.

Stk. 4. Voldgiftsretten kan herved pålægge ansættelsesmyndigheden at betale den pågældende en godtgørelse, hvis størrelse voldgiftsretten fastsætter, og som skal være afhængig af sagens omstændigheder og pågældendes anciennitet i staten mv.

Stk. 5. Hvis organisationen indbringer en sag for voldgiftsretten med påstand om, at en bortvisning er uberettiget, og den bortviste efter lovgivningen har en bedre retsstilling end efter bestemmelserne i denne paragraf, lægger voldgiftsretten den pågældende lovgivning til grund ved sagens afgørelse."

6. Forklaringer

A har forklaret bl.a., at hun er uddannet fra Billedkunstskolerne i 2008 og har en Master of Arts fra University of London i 2007. Hun er ph.d. fra Københavns Universitet i 2015. Hun har været ansat på Billedkunstskolerne siden 2016. I efteråret 2020 var hendes ansættelse toledet, idet hun dels var postdoc, dels leder af Laboratoriet for Kunstens Forskning. Hendes ansættelse som postdoc byggede på projektet "Entangled Archives", som hun havde fået støtte til af X

Fonden. Hun fik ikke hjælp af Kunstakademiet til ansøgningen, men akademiet var bekendt med ansøgningen og dermed med projektet. Det var grundlaget for hendes ansættelse. Hun ville undersøge, hvordan kunstforståelsen i Danmark talte sammen med kolonitiden. I funktionen som leder af Laboratoriet for Kunstens Forskning havde hun bl.a. ansvar for koordinering af ph.d.-forløb og vejledning i ansøgninger om økonomisk støtte. Hun var også medlem af forskellige udvalg. Hendes chef var rektor F, som hun havde et godt forhold til. De var ikke altid enige, men hun bakkede Fs ideer op.

Hun udviklede begrebet rematerialisering i sin ph.d.-afhandling. Rematerialisering er karakteriseret ved, at materialer får en ny form og på den måde åbnes op for nye betydninger. Begrebet opstod i forbindelse med avantgardebevægelserne i det 20. århundrede og dyrkes i dag i store dele af verden, bl.a. af den kinesiske kunster Ai Weiwei.

I løbet af ansættelsen gik det op for hende, at Kunstakademiet selv var en del af Danmarks koloniale historie og grundlagt under den transatlantiske slavehandel. Charlottenborg er opført af Ulrik Frederik Gyldenløve, der var statholder i Norge og ansvarlig for slavehandel. Den koloniale historie fyldte meget i bl.a. efteråret 2020, hvor Kunstakademiet også i øvrigt var i en svær situation og præget af usikkerhed og dårligt arbejdsmiljø. Der var bl.a. interne stridigheder i kølvandet på en personalesag med en professor på akademiet, og mange medarbejdere kom til hende for at få hjælp. De studerende var utrygge, bl.a. på grund af kritiske artikler om akademiet i Weekendavisen. Hun kunne på grund af Covid-19 ikke rejse på sit forskningsprojekt, og hun udbød i stedet et undervisningsprojekt med titlen "X". Projektet hang bl.a. sammen med pkt. 5.3 i Billedkunstskolernes Strategi for 2019-2022.

Hun var inviteret af N, der var hendes kollega i laboratoriet, til BFA-seminaret den 23. oktober 2020. Det var en del af Ns undervisning, og hun skulle præsentere sit forskningsprojekt. Hun havde allerede holdt samme foredrag i Aarhus. Hun sendte mailen af 22. oktober 2020 for at gøre sine studerende opmærksom på foredraget. Den workshop med FCNN, som hun henviser til, havde drejet sig om feministiske og anti-racistiske initiativer, og som led i workshoppen havde deltagerne bl.a. været i Festsalen og set busten af Frederik den 5. Hun brugte i mailen udtrykket "interventions", fordi hun arbejder meget med "performance lectures", dvs. forelæsninger, hvor publikum f.eks. afbryder hende. Det var den slags, hun indbød til. Hun skrev også, at man kunne "remove the statue of Frederik the V", fordi man tidligere bl.a. havde flyttet busten og pakket den ind som led i undervisning eller andre aktiviteter. Hun tænkte ikke på at sænke den i havnen. Hun havde i det hele taget ikke tænkt ret langt, da hun skrev mailen. Hun havde heller ikke nærmere overvejelser om, hvad busten var værd, men hun vidste, at der fandtes andre kopier, så hun forestillede sig ikke, at den var meget værdifuld. Busten var interessant, fordi Festsalen er centrum i Kunstakademiet, og fordi busten stod bagest i salen og skuede ud over salen som en plantageej. For hende symboliserede busten Kunstakademiets forankring i Danmarks koloniale historie.

Den 23. oktober 2020 ankom hun til Kunstakademiet ved 9-tiden om morgenen. Hun havde først noget vejledning, og derefter mødtes hun med de studerende, som hun havde sendt mailen af 22. oktober 2020 til. Det var de studerende, der havde bedt om mødet. Hun var overrasket over, hvor mange der var mødt op, formentlig 10-12 studerende. Der var en del snak og forslag til "interventions". Det var klart for hende, at de studerende var meget opsat på, at der skulle ske noget med busten, men det blev ikke diskuteret mere præcist. De gik sammen over i Festsalen. Hun havde et adgangskort, og det var hende, der lukkede de studerende ind. Der var lidt diskussion om, hvad der skulle ske, og de studerende talte om, at busten skulle til Nyhavn. Hun foreslog selv at bære den ned i kælderen, og hun forestillede sig, at det skulle foregå under det senere foredrag. De studerende hentede imidlertid nogle skruetrækkere, tog busten ned og bar den til Nyhavn i en sort pose. Det var ikke for at gemme busten, at de bar den i en pose. De gik stille og roligt, og det føltes lidt som en skoleudflugt. Hun så ikke noget behov for at gribe ind.

Da de kom ned til havnen, stod de tilfældigt over for skulpturen "Freedom", der er en gave fra Jomfruøerne til Danmark til minde om Danmarks fortid som kolonimagt og slavehandler. De studerende stillede busten på kajen og tog fotos af den. Det var et "moment". Det var de studerende, der havde sagt, at busten skulle i vandet, men hun tænkte ikke på at gribe ind, da der var tale om en kunstnerisk handling. Hun tænkte heller ikke på, at det kunne være strafbart. Der havde været andre tilsvarende happenings, uden at der var grebet ind. Efterhånden kom der flere forbipasserende til og tog fotos, og på et tidspunkt skubbede hun og de studerende blidt busten i havnen. I dette lå der fra hendes side en accept af de studerendes ide. Hun opfattede det som rematerialisering, og det ville det have været, selv om busten var forblevet i vandet og var blevet opløst. Så ville den være skænket tilbage til den havn, der havde stillet sig til rådighed for slaveriet. Hun havde slet ikke forestillet sig, at forløbet skulle skabe så meget ravage. Det var en stille happening, der skulle ses i sammenhæng med opmærksomheden om Black Lives Matter. Rematerialiseringen viste sig også ved, at busten efterfølgende blev brugt af School of Remembrance. Den kunne herudover have været anvendt til undervisning. Hun kunne ikke gå til sin ledelse inden deres happening, idet den opstod spontant.

Bagefter gik de tilbage til Kunstakademiet og talte lidt om forløbet. Så gik de til frokost og derefter til arrangementet i Festsalen kl. 13. Hun holdt sit foredrag og talte bl.a. om Frederik den 5. og pegede i den forbindelse på den tomme plads, hvor busten havde stået. Herefter skete der ikke mere. Hverken hun eller de studerende sagde noget til nogen, idet de studerende ville lægge en video ud et par uger senere. Den 6. november 2020 blev deres happening lagt ud på idoart.dk, der er et uafhængigt kunstmagasin. Hun var ikke selv med til at skrive teksten, og hun foretog sig ikke noget i den anledning. Der var ikke noget odiøst i, at de studerende lagde en video ud. Hun ved, at en journalist den 3. november 2020 havde fået nys om sagen.

Den 11. november 2020 havde hun MUS-samtale med F i form af en walk-and-talk. Hun prøvede at komme ind på sagen, men F sagde, at hun ikke ville vide noget om den. I stedet talte de om forskellige kurser, som hun gerne ville have. Senere på dagen deltog hun i et møde om mediernes kritiske fokus på Kunstakademiet, men her sagde hun ikke noget om busten, idet der ikke var lejlighed til det. Stemningen på Kunstakademiet var meget ubehagelig i de pågældende dage, bl.a. som følge af en black face-happening med O. Dagen efter – den 12. november 2020 – om morgenen talte hun igen med F, der fortsat ikke ville høre om sagen. F foreslog i stedet, at hun kunne tale med advokat P. Det gjorde hun, men hun opfattede ikke P som sin advokat. P rådede hende til at skrive til Billedkunstskolerne, og derfor sendte hun mailen til F, hvor hun tog det fulde ansvar. Det mente hun var hendes pligt som underviser, og hun ville gerne have, at al virakken om sagen stoppede. F ringede til hende og spurgte, om ”det nu var nødvendigt”. Hun forstod det sådan, at F sigtede til hendes mail.

Mødet den 13. november 2020 fandt sted om morgenen og var kort. Hun nævnte ikke noget om de studerende, idet hun ville dække over dem. Hun kom heller ikke nærmere ind på deres happening. Hun opfattede det sådan, at hun blev hjemsendt, mens der kom ro på, og hun havde slet ikke forestillet sig, at hun skulle bortvises. Hun gik efter mødet til Politiken for at fortælle sin historie og for at ”afmontere” det hele så godt, hun kunne. Hun tænkte ikke på, hvilke konsekvenser det kunne få. F sagde til hende, at hun var ”modig”. Hun blev derfor meget overrasket, da hun senere samme dag modtog partshøringen om bortvisning. Hun fik først senere referatet af mødet, og hun havde mange rettelser.

Hun kender den kunstner, der har skrevet støtteerklæringen af 27. november 2020, og der er mange af hendes studerende og også et par kolleger, der har skrevet under på den. Hun ved, at der er en del, der af frygt har undladt at underskrive. Hun har senere været til afhøring i politiet, og hun har nu modtaget anklageskrift i sagen. Hun er stadig i dialog med Kunstakademiet om et forlig, idet hun fra et tidligt tidspunkt har tilbudt at betale for busten. Hun fortryder ikke sine handlinger, og den rigtige reaktion fra Kunstakademiet ville have været at tage hendes og de studerendes happening som anledning til at åbne en diskussion om Danmark som kolonimagt. Hun kendte ikke til straffelovens bestemmelse om hærværk, og hun opfattede det ikke som en ødelæggelse. Hun mener, at hun er beskyttet af Menneskerettighedskonventionens bestemmelse om kunstnerisk ytringsfrihed.

B har forklaret bl.a., at han er administrationschef på Billedkunstskolerne. Billedkunstskolerne har aldrig anerkendt, at man som studerende eller ansat kan ødelægge eller rematerialisere akademiets genstande. I undervisningssammenhæng kan de studerende godt få lov at gå ”hårdhændet til den” på bl.a. visse gipsbuster, men hverken studerende eller ansatte kan råde over genstande i Festsalen, som har en særlig betydning for Kunstakademiet. Han ved ikke, hvor gammel busten af Frederik den 5. er. Han har aldrig oplevet tilsvarende hændings på akademiet.

I efteråret 2020 var stemningen på Kunstakademiet meget problematisk, bl.a. på grund af en alvorlig personalesag og en offentlig diskussion af, om identitetspolitikken på akademiet var gået for vidt. Sagen om den forsvundne buste var ubehagelig, idet den bidrog til forestillingen om, at der ikke var styr på noget. Der gik noget tid, før man blev opmærksom på, at busten var fjernet fra Festsalen. Det var formentlig den 2. eller 3. november 2020, efter at de havde fået et tip fra en journalist. De fik nogle driftsmedarbejdere på Kunstakademiet til at lede efter busten, men de efterlyste den ikke, hverken over for studerende eller ansatte. Da videoen på [idoart.dk](https://www.idoart.dk) blev lagt ud den 6. november 2020, forstod de, hvad der var sket. De fik også et tip om, at busten kunne bjærges. Den var medtaget. De antog, at det kunne være studerende, der havde fjernet busten, og blev derfor noget chokerede, da de modtog As mail af 12. november 2020. De var usikre på, hvad der lå i, at hun tog "det fulde ansvar", og indkaldte hende derfor til et møde næste morgen den 13. november 2020. Han har selv skrevet referatet af mødet umiddelbart efter, at det var afholdt, og han byggede på noter, som han tog undervejs. De spurgte ikke på mødet, om A dækkede over sine studerende. Det havde de ikke anledning til.

Umiddelbart efter mødet overvejede de situationen. Det hastede, da A havde oplyst, at hun samme dag ville henvende sig til Politiken, og de derfor måtte forvente, at sagen kunne eskalere. Han konsulterede Kulturministeriets HR-center, og herefter sendte de partshøringen om bortvisning til A. Han overvejede sammen med HR-centeret As partshøringssvar af 6. december 2020, og de mente ikke, at hensynet til kunstnerisk ytringsfrihed kunne begrunde, at man undlod bortvisning. Han har ikke kendskab til, at Kulturministeriet pressede på for, at der skulle ske bortvisning. Ledelsen på Kunstakademiet var imidlertid opmærksom på, at der i offentligheden var kritisk bevågenhed om akademiet, og at der herunder kunne forventes samråd om sagen i Folketinget. Dette indgik i overvejelserne, da man besluttede, hvilken reaktion der skulle iværksættes.

C har forklaret bl.a., at han er faghistoriker og har undervist på Kunstakademiet i 25-30 år, herunder i billedkunsthistorie. Han er nu pensioneret. Han har beskæftiget sig med rematerialisering som kunstnerisk begreb. Han har også beskæftiget sig med begrebet "happenings", som kan føres tilbage til tiden omkring 1. verdenskrig og dækker over spontane kunstneriske begivenheder. Kunstakademiets gipssamling blev i hans tid på akademiet brugt i undervisningssammenhæng, og han har selv overværet rematerialisering af buster, f.eks. ved at de studerede videofilmede ødelæggelser af busterne.

Han var ikke til stede den 23. oktober 2020, men han kender sagen fra medierne. Han vil betegne det, der skete, som en happening, og han mener, at den var vedkommende for Kunstakademiet som led i den aktuelle vækkelse om Danmarks historiske rolle som kolonimagt og slavehandlarnation. Det ville også have været tilfældet, hvis busten ikke var blevet bjærget, men endt på havbunden. Busten af Frederik den 5. havde en ceremoniel plads i festsalen på Kunstakademiet, og det er naturligt at interessere sig for busten, når man beskæftiger sig med kolonihistorie. Det gav efter hans opfattelse kunstteoretisk mening

at tage busten ned til vandet, idet Danmark på Frederik den 5.'s tid var en stor søfartsnation. Hertil kom, at Københavns Havn sammen med havnene i Bergen og Altona var vigtig for slavehandelen. Busten kunne efter bjærgningen være anvendt i undervisningssammenhæng, idet den havde de spor, der kendetegner "objets trouvés".

Efter hans opfattelse påhvilede det ikke A at gribe ind, da hendes studerende bar busten ned i havnen. Hun tog pædagogisk ansvar, og i sammenhængen var det i orden, at de studerende ødelagde busten. Sagen kan meget vel få en central plads i nyere dansk kunsthistorie.

D har forklaret bl.a., at han har undervist på Kunstakademiet i mange år. F bad ham efter bjærgningen af busten om at undersøge den. Der var intet tilbage af bustens overflade. Hans vurdering er, at busten er lavet sidst i 1960'erne, da man renoverede Festsalen. Den er sikkert lavet af ansatte på Kunstakademiet.

Der vil formentlig kunne laves en ny buste med udgangspunkt i den originale bronzebuste. Det vil tage uger og nok koste i størrelsesordenen 35-40.000 kr.

E har forklaret bl.a., at hun er jurist og siden 2008 har været ansat i Koncern-HR i Kulturministeriet. Hun rådgiver statsinstitutioner på hele Kulturministeriets område i personalejuridiske spørgsmål. Det er institutionerne selv, der herefter træffer afgørelse i de enkelte sager.

Hun blev første gang involveret i As sag den 13. november 2020. Hendes chef i Kulturministeriet havde tidligere drøftet sagen med B. Hun hjalp med udformningen af partshøringsbrevet og vurderede i den forbindelse, om der var grundlag for bortvisning. Hun byggede på Bs redegørelse for sagens faktum, herunder hans referat af mødet samme morgen med A. De drøftede bl.a. forholdet til almindelige principper om ytringsfrihed, men mente, at der på det foreliggende grundlag burde ske bortvisning. De havde dog ikke lagt sig endeligt fast, da der kun var tale om en partshøring. Hun deltog i mødet med DM den 1. december 2020, og hun blev også orienteret om As endelige partshøringssvar af 6. december 2020. Der var tale om en indgribende sag for A, og det er i overensstemmelse med praksis, at Koncern-HR blev involveret også på dette stadium. De vurderede igen, om hensynet til den kunstneriske ytringsfrihed kunne begrunde, at man undlod at bortvise A, men mente fortsat ikke, at det var tilfældet.

Den endelige afgørelse af 9. december 2020 er udarbejdet af Billedkunstskolerne, men hun så et udkast, som hun kommenterede. Når der i afgørelsen står, at Kunstakademiet ikke har "taget stilling til, hvorvidt den kunstneriske ytringsfrihed, der er beskyttet ved Menneskeretskonventionen, kan påberåbes i forhold til den konkrete ødelæggelse af busten", dækker det over, at der var tale om ren ødelæggelse. Meningen var at sige, at den måde, som A havde ytret sig på – nemlig ved at ødelægge busten – under alle omstændigheder var ulovlig, og at der derfor ikke var behov for at tage stilling til selve indholdet af ytringen. Hun er opmærksom på, at formuleringen kan give anledning til misforståelser.

Hun har ikke kendskab til sager, hvor kunstnere i Kulturministeriets institutioner har ødelagt institutionernes genstande, uden at der er iværksat tilsvarende reaktioner. Det var en fejl, at As løn blev standset allerede ved partshøringen den 13. november 2020 og ikke først ved den endelige bortvisning den 9. december 2020. Det er senere rettet.

7. Parternes argumenter

Klageren har overordnet anført navnlig, at bortvisningen af A den 9. december 2020 var uberettiget, og at hun derfor har krav på erstatning og godtgørelse.

Billedkunstkolerne tilsidesatte ved bortvisningen det forvaltningsretlige officialprincip. Det blev således ikke undersøgt, om den kunstneriske ytring, der lå bag As handlinger, var lovlig, og herunder om den blev fremsat i urimeligt grov form. I den forbindelse blev det ikke undersøgt, om ytringen lå inden for rammerne af As ansættelse på Billedkunstkolerne, herunder i lyset af hendes ansøgning i 2019 til X Fonden, hvor det bl.a. fremgik, at hun ville rematerialisere minder fra kolonismen i form af arkivalier. Det blev heller ikke undersøgt, hvem der ejede busten, eller hvilken reel skadevirkning ytringen havde.

Der foreligger endvidere partshøringsfejl. I sager om afskedigelse af offentligt ansatte gælder der en udvidet partshøringspligt, og Billedkunstkolerne opfyldte ikke denne pligt. Bl.a. blev der ikke givet en redegørelse for, om As ytring var ulovlig, og i givet fald hvorfor, eller for de reelle skadevirkninger af ytringen. Afgørelsen om bortvisning var reelt truffet på forhånd, hvilket også illustreres af, at Billedkunstkolerne stoppede As løn allerede ved partshøringen.

Under alle omstændigheder var bortvisningen en uproportional reaktion. Der må tages hensyn til den kunstneriske ytringsfrihed, således som det følger af grundlovens § 77, artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og almindelige principper om offentligt ansattes ytringsfrihed. As handling var ikke tjenestestridig, og hvis den var, kan den i hvert fald ikke begrunde bortvisning. Der er tale om en overreaktion, der må være begrundet i, at Billedkunstkolerne følte sig under pres i offentligheden.

Det må i den forbindelse bl.a. indgå, at As formål med ytringen var – i form af rematerialisering af busten – at skabe dialog om Billedkunstkolernes koloniale historie. Dette formål var i overensstemmelse med Billedkunstkolernes strategi for 2019-2022. Det er uklart, om der var nogen reel skadevirkning af ytringen, og i alle tilfælde har en sådan skadevirkning været meget begrænset. Busten må antages at have været uden egentlig værdi, og Billedkunstkolerne har opnået indtægter af forløbet i kraft af det salg, der er omtalt i udstillingsguiden for "Afgang 2021 MFA Degree Show". Det må også indgå, at der var tale om en spontan handling fra As side.

A blev første gang ansat som postdoc på Billedkunstkolerne i 2016, og hun havde derfor på tidspunktet for bortvisningen mere end 4 års anciennitet. Hendes økonomiske krav skal opgøres i overensstemmelse med dette.

Indklagede har overordnet anført navnlig, at A groft har misligholdt sit ansættelsesforhold, og at bortvisningen derfor var saglig og proportional.

Der foreligger ikke nogen tilsidesættelse af officialprincippet, idet det var åbenbart, at det ikke lå inden for rammerne af As ansættelse at ødelægge ting, der var i Billedkunstskolernes besiddelse. Det var også åbenbart, at der ved selve ødelæggelsen af busten forelå en reel skadevirkning. Officialprincippet indebærer ikke pligt til at foretage undersøgelser udover, hvad der er nødvendigt for at træffe en korrekt afgørelse. Faktum var tilstrækkeligt belyst efter mødet den 13. november 2020, og As egne rettelser til mødereferatet viser, at det var hende selv, der fjernede busten fra Festsalen og skubbede den i havnen.

Partshøringspligten er heller ikke tilsidesat. Billedkunstskolerne redegjorde således fuldt tilstrækkeligt for baggrunden for den påtænkte afgørelse om bortvisning. Hvis der alligevel måtte forelægge sagsbehandlingsfejl, er de så ubetydelige, at de ikke kan begrunde ugyldighed. Det var i den forbindelse en fejl, at As løn oprindeligt blev stoppet allerede ved partshøringen, men fejlen er senere rettet og skal ikke tillægges betydning.

Bortvisningen var i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, idet As handlemåde var så grov, at der ikke var grundlag for mindre indgribende sanktioner. Det er rigtigt, at der gælder en vidtgående kunstnerisk ytringsfrihed, men dette giver ikke en ansat ret til at ødelægge genstande, der er i arbejdsgiverens besiddelse. Det er misvisende at anvende udtrykket "rematerialisering" om noget, der i realiteten var simpel ødelæggelse og hærværk. Det var et tilfælde, at busten blev bjærget, inden den var helt udvasket og opløst af havvand. Konsekvensen af klagerens synspunkt ville være, at offentlige arbejdsgivere må acceptere, at deres genstande bliver ødelagt, og der ville opstå vanskelige spørgsmål om, hvilke holdninger der kan retfærdiggøre sådanne ødelæggelser. Det salg af kopier af busten, som er omtalt i udstillingsguiden for "Afgang 2021 MFA Degree Show", er sket uden Billedkunstskolernes mellemkomst og derfor uden betydning.

Det er ikke rigtigt, at As handling var spontan. Det følger bl.a. af hendes mail af 22. oktober 2020. Det ville i øvrigt ikke have ændret på berettigelsen af bortvisningen. Det er heller ikke rigtigt, at afgørelsen om bortvisning blev truffet, fordi Kunstakademiet var under offentligt pres. Sagen blev behandlet grundigt, og der blev truffet en saglig og velovervejet afgørelse.

Hvis der er grundlag for erstatning og godtgørelse, skal de ikke udmåles til de påståede beløb. A blev senest ansat som postdoc på Billedkunstskolerne den 1. maj 2019, og hendes opsigelsesanciennitet skal regnes fra denne dato.

8. Opmandens begrundelse og resultat

8.1. Hvad kan lægges til grund om busten af Frederik den 5.?

Parterne er enige om, at den buste af Frederik den 5., som sagen angår, er en kopi i gips af en bronzebuste udarbejdet af Jacques-Francois-Joseph Saly, og at busten indtil den 23. oktober 2020 var opstillet i Kunstakademiets Festsal.

Det er uafklaret, hvornår busten er lavet, men efter Ds forklaring må det anses for sandsynligt, at den er fra perioden 1960-1970. Det er også uafklaret, hvilken økonomisk værdi busten havde, herunder om der var forskel på dens handelsværdi og dens genanskaffelsesværdi. Efter Ds forklaring og oplysningerne om salg på auktion af en tilsvarende buste må det imidlertid lægges til grund, at den havde væsentlig økonomisk værdi.

Det er endelig uafklaret, hvem der var ejer af busten. Meget taler for, at det var Akademiraadet, jf. § 2 i Regler for Kunstakademiets institutioners varetagelse af Kunstakademiets Samling og Charlottenborg Slot. Der er enighed om, at busten i alle tilfælde var offentligt ejet, og at det derfor i hvert fald ikke var A, der ejede den.

Efter Ds forklaring må busten anses for ødelagt, da den i begyndelsen af november 2020 blev bjærget i Københavns Havn.

8.2. Hvad var As rolle i forløbet?

Det ligger fast, at busten den 23. oktober 2020 om formiddagen blev fjernet fra Kunstakademiets Festsal og kort efter skubbet i Københavns Havn. Det ligger også fast, at A deltog i forløbet. Parterne er imidlertid uenige om, hvad hendes rolle nærmere var.

A har for voldgiftsretten forklaret, at hun, da hun den 22. oktober 2020 sendte en mail til sine studerende om foredraget den følgende dag, ikke havde tænkt på at sænke busten i havnen. Hun har også forklaret, at hun, da hun om formiddagen den 23. oktober 2020 sammen med sine studerende gik over i Festsalen, foreslog, at de skulle bære busten ned i kælderen, ligesom hun har forklaret, at det var de studerende, der skruede busten løs, tog den ned og bar den til Nyhavn. Endvidere har hun forklaret, at hun sammen med sine studerende skubbede busten i havnen.

I et referat af mødet den 13. november 2020, som Billedkunstkolerne har udarbejdet, anføres bl.a., at A her oplyste, at det var hende selv, der – efter eget forslag – fjernede busten og skubbede den i havnen. B har forklaret, at det var ham, der skrev referatet, og at det skete umiddelbart efter mødet på grundlag af håndskrevne noter, som han havde taget undervejs.

A sendte den 27. november og den 6. december 2020 enslydende rettelser til referatet til Billedkunstkolerne. Af det rettede referat fremgår bl.a., at A på mødet oplyste, at "hun inden den egentlige 'lecture-performance' havde indbudt til et møde om mulige happenings", at hun her "havde fremsat et forslag om, som en ud af flere mulige happenings, at fjerne gipsafstøbningen af busten af Frederik V. fra Festsalen og sænke den i havnen", og at hun "åbnede for døren til festsalen med sit kort, at hun fjernede busten, samt at hun skubbede busten i havnen."

Under disse omstændigheder må jeg uanset As forklaring for voldgiftsretten lægge til grund, at hun selv havde foreslået som en mulighed at fjerne busten

fra Festsalen og sænke den i vandet, og at hun den 23. oktober 2020 faktisk selv fjernede busten og skubbede den i Københavns Havn.

Jeg kan således ikke lægge til grund, at A på mødet den 13. november 2020 alene undlod at nævne de studerende for at dække over dem. Jeg kan heller ikke lægge til grund, at der var tale om en spontan handling.

8.3. Er der begået sagsbehandlingsfejl?

Officialprincippet

Det følger af det forvaltningsretlige officialprincip, at det – både ved partshøringen den 13. november 2020 og den endelige bortvisning den 9. december 2020 – påhvilede Billedkunstskolerne at undersøge sagen så godt, som det var nødvendigt for at træffe en korrekt afgørelse. Billedkunstskolerne havde ikke pligt til at undersøge sagen i videre omfang end dette.

På tidspunktet for partshøringen forelå navnlig den mail, som A den 12. november 2020 havde sendt til rektor F, og de oplysninger, som hun havde givet under mødet den 13. november 2020. Som anført fremgik det af disse oplysninger bl.a., at det var A, der den 23. oktober 2020 efter eget forslag havde fjernet busten fra Festsalen og skubbet den i vandet.

Af partshøringen fremgår bl.a., at Billedkunstskolerne byggede på de nævnte oplysninger og på den baggrund vurderede, at A ikke havde levet op til den ansvarlighed, saglighed og professionalisme, som må forventes af en ansat ved Billedkunstskolerne. Det blev fremhævet som en særligt skærpende omstændighed, at hun som underviser havde tilskyndet til og udøvet hærværk som led i undervisningen, og at hun mente, at hun med et kunstnerisk udgangspunkt kunne retfærdiggøre ødelæggelse af andre kunstneres værker.

Under disse omstændigheder finder jeg, at Billedkunstskolerne havde undersøgt sagen tilstrækkeligt til at iværksætte partshøring. Det måtte således på det foreliggende grundlag anses for klart, at der kunne være tale om en så grov tjenesteforseelse, at der skulle ske bortvisning (jf. pkt. 8.5 nedenfor).

Jeg bemærker, at Billedkunstskolerne ikke havde konkret anledning til at tro, at As studerende var involveret i forløbet, og dette måtte med de foreliggende oplysninger i øvrigt være uden væsentlig betydning for spørgsmålet om bortvisning af A selv. Det måtte også være uden væsentlig betydning, om det var Akademiraadet eller en anden offentlig myndighed, der ejede busten. Det var derfor ikke en fejl, at disse spørgsmål ikke blev undersøgt nærmere.

På tidspunktet for den endelige afgørelse forelå – udover det anførte – bl.a. As partshøringssvar af 6. december 2020 og i den forbindelse de enslydende rettelser til referatet af mødet den 13. november 2020, som hun den 27. november og 6. december 2020 havde sendt til Billedkunstskolerne.

Jeg finder herefter, at Billedkunstskolerne havde det nødvendige grundlag for også at træffe endelig afgørelse i sagen. I den forbindelse bemærker jeg særligt,

at det med de foreliggende oplysninger – herunder fra A selv – fortsat ikke kunne anses for nødvendigt at klarlægge de studerendes eventuelle rolle i forløbet, og at afgørelsen må forstås således, at As forhold efter Billedkunstskolerne opfattelse kunne begrunde bortvisning uanset indholdet af den ytring, som hun med handlingen havde ønsket at fremsætte. Det sidste gælder, selvom afgørelsen på dette punkt – som også forklaret af E – kunne have været formuleret mere klart.

Partshøring

Det følger af den såkaldt udvidede partshøringspligt i visse personalesager, herunder sager om bortvisning, at Billedkunstskolerne ved partshøringen den 13. november 2020 ikke kun skulle iagttage den almindelige bestemmelse om partshøring i forvaltningslovens § 19, men også give A en redegørelse for sin egen foreløbige opfattelse af sagen, både med hensyn til faktum og retsgrundlag.

Efter det, der er anført ovenfor vedrørende officialprincippet, finder jeg, at partshøringen den 13. november 2020 var i overensstemmelse med disse krav. Jeg bemærker herved, at der ikke er noget, der tyder på, at partshøringen skulle have gjort det vanskeligt for A at forholde sig til de relevante spørgsmål i sagen over for Billedkunstskolerne.

8.4. Begik A en tjenesteforseelse?

Som anført må det lægges til grund, at busten af Frederik den 5. havde væsentlig økonomisk værdi, og at det i hvert fald ikke var A, der ejede busten. Som også anført må det endvidere lægges til grund, at A den 23. oktober 2020 havde foreslået sine studerende som en mulighed at fjerne busten fra Festsalen og sænke den i vandet, og at hun derefter faktisk fjernede busten og skubbede den i Københavns Havn.

Det klare udgangspunkt er, at en offentligt ansat, der fra arbejdspladsen fjerner offentligt ejede genstande af væsentlig værdi og derefter ødelægger dem, begår en tjenesteforseelse. Det gælder, uanset hvilket udtryk den ansatte selv anvender om forholdet, og uanset om den ansatte med forholdet ønsker at fremsætte en ytring. Hverken grundlovens § 77, Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 eller almindelige principper om offentligt ansattes ytringsfrihed kan begrunde en regel om, at offentligt ansatte kan ytre sig ved at ødelægge andres ejendom.

Spørgsmålet er herefter, om der i den foreliggende sag er omstændigheder, der kan føre til en fravigelse af dette udgangspunkt.

Det må på forhånd have formodningen imod sig, at Billedkunstskolerne skulle være indforstået med, at de ansatte kunne fjerne og ødelægge den omhandlede buste, der havde en fremtrædende placering i Kunstakademiets Festsal. I overensstemmelse hermed har B forklaret, at de studerende i undervisningssammenhæng kan få lov at gå "hårdhændet til den" på bl.a. visse gipsbuster, men at hverken studerende eller ansatte kan råde over genstande i Festsalen,

som har en særlig betydning for akademiet. Heller ikke As beskrivelse af sit projekt om "Entangled Archives" i ansøgningen til X Fonden eller de foreliggende strategier mv. for Billedkunstskolerne kan begrunde, at Billedkunstskolerne skulle have været indforstået med en sådan råden.

Jeg finder herefter, at A begik en tjenesteforseelse, da hun den 23. oktober 2020 fjernede busten fra Festsalen og skubbede den i Københavns Havn.

8.5. Kunne tjenesteforseelsen begrunde bortvisning af A?

Når en offentligt ansat begår en tjenesteforseelse, beror det på en nærmere vurdering, hvilken reaktion ansættelsesmyndigheden kan iværksætte. I denne vurdering må bl.a. indgå, hvor grov forseelsen er (proportionalitetsprincippet).

En offentligt ansat, der fra arbejdspladsen fjerner offentligt ejede genstande af væsentlig værdi og derefter ødelægger dem, gør sig som udgangspunkt skyldig i så grov misligholdelse af ansættelsesforholdet, at der kan ske bortvisning. Også dette gælder, uanset hvilket udtryk den ansatte selv anvender om forholdet, og uanset om den ansatte med forholdet ønsker at fremsætte en ytring.

Det kan efter Bs forklaring ikke udelukkes, at der ved beslutningen om at bortvise A i et vist omfang er indgået hensyn til at beskytte Billedkunstskolerne mod yderligere offentlig kritik. Jeg finder imidlertid, at As tjenesteforseelse under de anførte omstændigheder er så grov, at den i alle tilfælde kunne begrunde bortvisning, og jeg tillægger derfor ikke det anførte afgørende betydning.

Jeg bemærker i den forbindelse, at der heller ikke i øvrigt foreligger omstændigheder, der kan begrunde en fravigelse af det anførte udgangspunkt. Det gælder bl.a. det forhold, at der ved afgangsudstillingen "Afgang 2021 MFA Degree Show" efter det oplyste blev solgt kopier af busten i rematerialiseret form. Efter de foreliggende oplysninger har der ikke heri ligget nogen form for efterfølgende accept fra Billedkunstskolerne af As adfærd.

8.6. Sammenfatning

Jeg finder sammenfattende, at Billedkunstskolernes bortvisning af A var berettiget, og at A derfor ikke har krav på erstatning eller godtgørelse.

Der er tale om en vurdering på grundlag af gældende ret. Det er derfor uden betydning, om As adfærd kan anses for berettiget ud fra kunstfaglige normer.

Herefter tager jeg indklagedes påstand om frifindelse til følge.

T h i b e s t e m m e s:

Medarbejder- og Kompetencestyrelsen for Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler frifindes.

Parterne skal betale egne sagsomkostninger og skal hver betale halvdelen af opmandens honorar.

København, den 6. december 2021

Jørgen Steen Sørensen